

شوخی با سوغات شاه مظفر!

نگاهی به کتاب «سینما در عصر مشروطه»

گردآوری، تدوین و مقدمه: مسعود کوhestانی نژاد، انتشارات مهرنامگ

داش تاریخ در جست وجوی علل حوادث و جریاناتی است که گذشته یک جامعه به وقوع پیوسته است، حوادث و وقایعی که برآمد از زمینه ها و موجد توأمی که سیر زمان هستند. از زمان دستپاچی آدمی به دانش تاریخ، مکتب های مختلف فلسفی در تحلیل رویدادهای تاریخی شکل گرفته است. که از آن میان برای دوری از اطلال کلام در این مقاله فقط به مکتب نالیسی در فلسفه تاریخ پرداخته می شود. رهیافت واقفکارانه در فلسفه تاریخ (۱)، پایه های تحقیقی خود را بر سه محور اصلی اندیشه سیاسی، تاریخ دلبیماسی و سیاست اجرایی قرار می دهد و براساس این دانش های سه گانه یافته هایش را درمراجعه به اسناد و مدارک اصلی و دیگر مکتب به محک آزمون تجربه تاریخی می زند. (۲) در این روش، تاریخ و تحلیل روشمند حوادثی که در گذر زمان رخ داده اند، یکی از دستاوردهای اساسی دانش های جدید است. به نوشته مفهومی تاریخ، بیان سیاست و مشروطیت در ایران، «کثر فریدون آدمیت - در این نگاه، پیش شناخت وقایع و حوادث است به طریق تحلیل علل و عوامل آنها یعنی عللی که خصلت فاعلی دارند و عواملی که به درجات ناشده تا پایین کشیده بوده اند، و بالاخره تحلیل مجموع واقعات و علل و عوامل است در تعقل تاریخی. همه اینها به راه یک مضم است که گذشته قابل فهم و درک باشد.» (۳)

در نگاه به تاریخ، سلسله عللی سازنده جریانات است آنچه از پس حوادث و رویدادها نگرسیه می شوند، در طرف زمانی و مکانی خود قابل فهم و درک است؛ از این منظر که به سیر حوادث نگرسیه شود، تمامی اندیشه ها، کش ها، و آقا کش ها و دیگر وقایع رخ داده، دارای بار معنایی خاصی شده و بیانگر تغییر و تحولات عینی و زمانندی می باشد. (۴)

بر این اساس، انسجام نظام اندیشه های فلسفی در زمینه سازی برای مشارکت آدمیان در تعیین سرنوشت خویش، از ارکان مهم به وجود آمدن تاریخ نگاری جدید محسوب می شود؛ (۵) هر این نگاه، انسان عامل مختار و فاعل با اراده ای است که به مواد خداده، صورت می دهد و در کشگری و آزادی خویش صحنه می گذارد، اندیشه ها در شکل ساختارها پدید می آیند و نهادها موجد اندیشه های تازه ای می شوند. این همه تأثیر و آثار، اندیشه و جامعه را به وجود آورده و فرهنگ ها و تمدن های نوین پدید می آید.

سیر تاریخی خود پدیداری می شوند. (۶)

موضوع برای مطالعه به حقیقت جریانات است که در گذر زمان اتفاق افتاده است، ناچار از به کارگیری ابزارهای است که در شفاف سازی وقایع و روشنگری علل آنها، اندیشه تاریخی را نوازم با عقلایت گرداند. از این طریق به دنبال پدیداری تحلیل تاریخی، جریانات تاریخی به موضوع اندیشه ورزی و کاوش های روشمند تبدیل می شوند. در واقع، کار موجد گرداوردن واقعات از هر قبیل و گنجان آنها به صورت خشکه استخوان درموزه آثار باستانی نیست. تاریخ نگاری ای که جز جزییات وقایع را به صورت مواد خام تاریخ ثبت می گرداند بدون آن که در پی کشف علل و نتیجه آنها باشد، یا بتواند آن مجموعه اندیشه عمیقی عرضه بداند، این ویژگی گروهی از مورخان خود نوازم بود که به حد انتقال علل تاریخی نرسیدند. (۷)

در حقیقت در نگاه به واقعه گرایی در فلسفه تاریخ، آنچه به تاریخ رونق می دهد گنجانیدن کل وقایع در متن تاریخ نیست، بلکه دست یافتن به گذشته زنده و شناخت جریان واقعات است. (۸)

تاریخ مشروطیت نیز اکنون با گذشت یکصد سال از آن حوادثی که در عصر منجر شده به جنبش مشروطیت و وقایعی که با استقرار آن در ایران پدید آمدند، از نگاه تاریخ نگاری نوی نواست می بسیم ماند. مورخان مشروطیت برای اینکه یافته های خود را به محک آزمون عقلانی و تجربه منطقی بگذارند، راهی جز تکیه بر منابع تاریخی آن دوران ندارند؛ مجموعه عظیمی از خاطرات - اسناد - روزنامه ها - نشریات نامه ها -

الف) منابع اصلی، که شامل اسناد - خاطرات - مندرجات روزنامه ها است. ب) منابع فرعی ج) منابع عمومی، که در برگیرنده تحلیل ها و ملاحظاتی است که با همزمان با جنبش مشروطیت و یا بعد از استقرار آن، از سوی مورخان با طیف های مختلف فکری و فکری نوشته شده اند؛ این طیف از مورخان ایدئولوژیک تا ایرانشناسان - چه داخلی و چه خارجی - را در بر می گیرد. د) منابع ثانویه، که در دوره معاصر عبارتند از: ۱) توقف در واقعه یابی و کسری تحلیل تاریخی در آنها. ۲) نبود روش علمی نقد و مطالعه رشته های مختلف تاریخ. ۳) عدم توجه به طبقه بندی منابع تاریخی و ارزشیابی آنها. ۴) وجود حکم های تسخیرنده و قیاس های بی جا در حوادث و جریانات تاریخی. ۵) بی اطلاعی از جامعه شناسی تاریخ و فلسفه تاریخ، چرا که پایه تاریخ نویسی در همان جریان تحلیل و جامعه شناسی تاریخ و تفکر تاریخی تشکیل می دهد. پیشرفت آن منوط به تعلیم روش صحیح علمی مطالعه تاریخ و چگونگی بهره داری از منابع تاریخی است. اما این همه ضمایع تاریخی کار است و نباید تنها به آن اکتفا کرد. در حالی که باید به جریان های تاریخی و عوامل اصلی سازنده آنها توجه داشت و تأثیر آن عناصر در تحولات تاریخ تسخیر کرد. (۸)

سینما در عصر مشروطه (کتاب اول) که به نوشته مسعود کوhestانی نژاد است در مجموع به روشنی در هنر عصر مشروطیت، باشد، معرفی و شناسایی هنر عصر مشروطه است، که لا محاله به شناخت ویژگی ها و خصلت های درخشان آن منجر می شود. (۹)

کوhestانی نژاد جایگاه سینما در عصر مشروطه را «پراساس گزارشات و اعلان های گردآوری شده از جراید چاپ شده در آن زمان، و «معدود اسناد در دسترس» تنظیم کرده است.

حال که باید به جراید تاریخی که استفاده مؤلف از بریده جراید می تواند صدقاً پژوهشی در هنر سینمایی عصر مشروطه باشد؟ و دیگر اینکه، بریده جراید که فقط اعلان افتتاح سینما و سینمایی با ارکان فلسفی را اعلان می کند، جزو تاریخ نگاری مشروطیت محسوب می شود و شامل پژوهش های تاریخی می شوند یا نه؟

تدوین کننده این دفتر بدون اینکه توضیحی راجع به اصالت یا درجه اهمیت مطبوعاتی که در آنها برای پژوهش در هنر عصر مشروطه، استفاده کرده یا اسناد مختصری که در این رابطه به کار گرفته است، با خلط منابع اصلی و فرعی باریزه جراید نامربوط، قطع نواسته دوربینی از وضعیت سینما در آن دوران و چگونگی درخ آگهی فیلم ها یا ماکن ها و اشخاصی که در ارکان فیلم ها ذیل بوده اند، در یک جمع آوری کرده بدون اینکه از تأییری که این هنر جدید در فرهنگ و جامعه ایرانی از خود جای کرده است، سخن گفته باشد، تنها در این صورت می توانست از عنوان قابل تأمل پژوهش، در هنر سینمایی عصر مشروطه استفاده کند.

کوhestانی نژاد برای استحکام تحقیقات تاریخی خود در رابطه با هنر عصر مشروطیت با توجه به ضرورتی که برای کتاب خود انتخاب کرده است، راهی غیر از دستپاچی در تحلیل عقلانی در آن نداشت. در غیر این صورت باید از عنوان «سینما و انگیز و برسطرطن» پژوهش استفاده نمود، که در همانند خیلی های دیگر به تدوین اعلان هایی می پرداخت که از انتشار آنها در تکیه به یکصدسال می گذرد و چه ساسخیلی از محققان از دسترسی به آنها محروم هستند، که این کار نیز خود در جای خود قابل تأمل است و می تواند برای تحقیقات تاریخی راجع به هنر عصر مشروطیت مفید واقع شود.

بحث دیگری هم در رابطه با کتاب کوhestانی نژاد مطرح است؛ دوره بندی تاریخی نیز همانند تحلیل حوادث و جریانات از یک روش عقلانی و مستدل برخوردار است؛ مثلاً در دوره بندی او مختلف تاریخ ایران، اتفاقات و وقایعی که دوره ای اتفاق افتاده اند و موجدات درگونی در شرایط زندگی و مسائل فرهنگی و... را به دنبال اندیشه اند، به عنوان برهه های سرنوشت ساز در میان مورخان و فیلسوفان تاریخ مورد توجه بوده است؛ مثلاً جنبش مشروطیت به واسطه تأییری که در زمینه های گوناگون اجتماعی - سیاسی - اقتصادی - فرهنگی ایران از خود برجای گذاشته است، با پیش زمینه های آن از دیدگاه مورخان به عنوان شروع دوره ای - دوران معاصر - و پایان دوره پیشین تاریخ ایران به شمار می رود؛ اگر حال محققین این تقسیمات را پذیرد، باستی برای مدل کردن کردن ایده خود، از حوادثی گزارش و تحلیل ارائه کند که با وقوع پیوستن آنها، یک دوره از دوره ای دیگر به واقع قابل تمایز می شود. در رابطه با دوره بندی مشروطیت نیز، سخن مشهور و مورد اتفاق مورخان و محققان این دوره به این مسأله ناظر است که پیش زمینه های مشروطیت را در شکست ایران از روسیه، توجه برخی از دولتمردان به حکومت منظم، جنبش تنباکو و... معرفی می کند و فرمان مظفرالدین شاه را مبنی بر ایجاد مجلس شورای ملی و پایان اعتراضات را تا به نوبت سبب اولی پارلمان در ایران از سوی محمدعلی شاه، به عنوان «مشروطیت اول» اصطلاح می کند. مشروطه دوره ای از دوره ای است که با ورود مشروطه خواهان به تهران و پیاده گشتی شاه به سقراط روسیه و... شروع می شود و با وقوع پیوستن آنها، یک دوره از دوره ای دیگر می شود. در دوره ای سوم اسفند ۱۲۹۹ - در نوشته های دیگری از «محققان - مطرح است. بنابراین اکنون مورخان و محققان و مورخان مشروطیت نیز، سخن مشهور و مورد اتفاق قاجاریه و بنیان پادشاهی رضاشاهی که به عنوان دوران مشروطیت ایران محسوب کننده، در واقع سرآغاز آن است که به اشاره در رابطه با وقوع حوادث دوران ساز گفته شد، در دیدامدن کودتای کابایی تغییر برهه ها، موضوعیت می یابد که در واقع نقطه عطفی در جرایه جبهه ای از تاریخ به تاریخ برای دیگر است؛ که بررسی و ارزیابی آنها از موضوع بررسی این کتاب خارج است.

با این مقدمات می توان به یکی از مواردی پرداخت که تدوین کوhestانی نژاد را از روش تاریخ نگاری نهدی می کند؛ اینچنان پژوهشی در هنر عصر مشروطیت و «سینما در عصر مشروطه» را تا دور آن رضاشاهی می کشاند و بدون توجه به تقسیم بندی ادوار تاریخی، و بدون اینکه ایده ای در تقسیم بندی تازه خود از ادوار مشروطیت به دست داده باشد، تدوین خود را با اشاره ای درگیری می کند که هیچ توجیه و تحلیل عقلانی برای آن در سراسر مقدمه یا پیشگفتار کتاب نمی توان بیاد کرد.

حال که از پس انتشار «سینما در عصر مشروطه» و پیش از چاپ و انتشار عنوان های دیگر این مجموعه که به نوشته تدوین کننده آن، «موسیقی، و شاترا» و «ادبیات»، از هدف گرفته است، می توان با احترام و به همت کوhestانی نژاد در انتشار اسناد و تاریخ نگاره های منابع، امرات نکات روشن شناسایی و تمایز بر منبع عنوان های اعلام شده بعدی به ایشان ابراز کرد.

بی تردید رعایت اصول تاریخ نگاری جدید و طبقه بندی منابع تحقیقات تاریخی، می تواند برای کار تدوینی و محاسنی ایشان افزوده و خواننده ها را از سردرگمی و درمواجه با عنوان کتاب و هماهنگی آن با محتوا راهبند و شیوه ای تحلیلی پژوهشی به معنای دقیق تاریخی، که حاصل عقلایت است، در دسترس دیگر محققان و علاقه مندان به تاریخ مشروطیت قرار دهد.

توضیحات

۱- تاریخ فرعی - روش شناسی و تاریخ نگاری، ص ۲۰۸.

۲- تاریخ فرعی، ص ۱۲۹.

۳- اشتیاق در کتب تاریخی، ص ۸۵.

۴- از مقدمه ای در فلسفه تاریخ، ص ۸۵.

۵- برای تاریخ نگاری سیاسی، ر.ک. گفتارها، بیست و یکم، مکتبها، کابول.

۶- تاریخ نگاری در عصر مشروطیت، ص ۱۰۷.

۷- ر.ک. گفتارها، بیست و یکم، مکتبها، کابول.

۸- اصطلاحات تاریخی، ص ۱۰۷.

۹- سینما در عصر مشروطه، ص ۴ پیش گفتار.

۱- تاریخ فرعی - روش شناسی و تاریخ نگاری، ص ۲۰۸.

۲- تاریخ فرعی، ص ۱۲۹.

۳- اشتیاق در کتب تاریخی، ص ۸۵.

۴- از مقدمه ای در فلسفه تاریخ، ص ۸۵.

۵- برای تاریخ نگاری سیاسی، ر.ک. گفتارها، بیست و یکم، مکتبها، کابول.

۶- تاریخ نگاری در عصر مشروطیت، ص ۱۰۷.

۷- ر.ک. گفتارها، بیست و یکم، مکتبها، کابول.

۸- اصطلاحات تاریخی، ص ۱۰۷.

۹- سینما در عصر مشروطه، ص ۴ پیش گفتار.

مرکز نورهی
تایلند دوبی
فناگشت ۸۸۷۵۱۶۵۳ (تلفن)
۶۶۴۳۷۷۱ (تلفن)
۶۶۵۰۵۱۱ (تلفن)

DELTA BANA GITEX
دلتابان
۲۲۲۲۲۲۶

کیش
ارم کیش ۶۶۹۴۴۰۸۰
جمعه گشت ۸۸۹۳۵۰۵۶
دربال ۸۸۹۳۳۶۵۷

آگهی تجدید مناقسه
شماره ۸۴-۱۰

آگهی تجدید مناقسه
موضوع مناقسه (نوع و مقدار کسای خدمات)، خرید تجهیزات موضوع افزاری رایانه ای اداره کل بنادر و کشتیرانی استان سیستان و بلوچستان

آگهی تجدید مناقسه
موضوع مناقسه (نوع و مقدار کسای خدمات)، خرید تجهیزات موضوع افزاری رایانه ای اداره کل بنادر و کشتیرانی استان سیستان و بلوچستان

آگهی تجدید مناقسه
شماره ۸۴-۱۰

هواییامان Mahan Air
دستور جلسه چهارت است از: ۱- تصمیم گیری در خصوص افزایش سرمایه. ۲- سایر موارد از احتمالی که در اختیار مجمع عمومی فوق العاده می باشد.

آگهی مزایده عمومی شماره ۸۴/۶/۴
شرکت سهامی برق منطقه ای باخر (سهامی خاص)

آگهی مزایده عمومی
لیست خودروهی مزاد

ردیف	نوع خودرو	مشخصات	مدل	وضعیت اسناد مالکیت	محل استقرار دستگاه
۱	سواری	پژو زالیان ۴۰۵	۹۶ص ۷۲	۱۳۴۴	دارد
۲	حیپ	حیپ محرا	۱۳۷۵	دارد	کرخانه
۳	سواری	پیکان	۱۳۴۳	دارد	کرخانه
۴	وانت	مزدا دو کابین	۹۱ ب ۲۷۵	۱۳۷۷	دارد
۵	سواری گار	پازن نیپ ۴۵۰۰	۱۳۰۵	دارد	کرخانه
۶	سواری	پیکان	۱۳۴۴	دارد	تهران
۷	وانت	پیکان	۱۳۷۷	دارد	تهران